

ЕПИСКОП НИКОЛАЈ

ЈЕВАНЂЕЉЕ О ОПРАШТАЊУ¹

Мтл. 18, 23 35

Кад је Господ Исус Христос умирао на Крсту, Он се и у самртним мукама трудио, да буде од користи људима. Не мислећи о себи него о људима, Он је издишући изрекао једну од највећих поука, коју је уопште дао човечијем роду. То је наука о опраштању. *Оче оћросџи им, јер не знају шџџа раге!* Никад ни са једног губилишта није се до тада чула таква реч. На против, они који су до тада гинули на губилиштима, били прави или криви, призивали су богове и људе на освету. Освети ме, то је реч, која се до Христа најчешће чула на губилиштима, па на жалост и данас чује међу многим племенима, чак и оним који се крсте светим Крстом Христовим. А Христос при последњем даху опрашта Својим ругатељима и мучитељима и убицама, моли Свога Оца небеског, да им и Он опрости, и још поврх тога налази извињење за њих *не знају, вели, шџџа раге!*

Зашто баш ову поуку о опраштању да понови Господ на Крсту? Од безброј других поука, које је Он на земљи дао људима, зашто изабра баш ову поуку, а не неку другу, да изрекне Својим божанским устима на крају, баш на самоме крају? Несумњиво зато, што је нарочито хтео, да се ова поука запамти и испуни. У незаслуженим мукама на Крсту, величанствен над сваким величанством света и узвишен над царевима и судијама земним, над мудрацима и учитељима, над богатим и сиромашним, над друштвеним реформаторима и бунцијама. Господ Исус је примером опраштања запечатио Своје Јеванђеље. Да покаже тиме, да без опраштања нити цареви могу царовати, нити судије судити, ни мудраци мудровати, ни учитељи учити, ни богаташи и сиромаси живети животом човечанским а не скотским, ни плахи реформатори и бунције што корисно учинити. А пре свега и после свега да покаже, да без опраштања људи не могу Његово Јеванђеље ни разумети нити још мање испунити.

С речи о покајању Господ је почео Своју науку, а с речима праштања завршио је. Покајање је семе, опраштање је плод. Никакву хвалу нема семе, које не доноси плода. Никакво покајање нема вредности без опраштања.

Шта би било друштво људи без опраштања? Један зверињак усред природног зверињака.

Шта би били сви закони људски на земљи до неподношљиви ланци, да их не блажи опраштање?

¹ Сабрана дела, књ. VI, стр. 212

Зар би се без опраштања могла мајка назвати мајком, и брат братом, и пријатељ пријатељем, и хришћанин хришћанином? Не; опраштање чини главни садржај свих ових назвања.

Да не постоје речи: опрости ми! и: нека ти је просто! људски живот био би савршено неподношљив. Нема те мудрости на земљи, која би могла засновати ред и утврдити мир међу људима без примене опраштања. Нити има те школе и тога васпитања, које би могло створити људе великодушним и племенитим без вежбања у опраштању.

Шта помаже човеку сва његова светска ученост, ако он није у стању опростити своје ближњем једну увредљиву реч, или један увредљив поглед? Ништа. И шта помаже човеку сто ока зејтина пред олтаром, ако свака ока није сведок бар једне опростене увреде? Ништа.

О, кад бисмо ми знали, колико се нама прећутно опрашта сваки дан и сваки час не само од стране Бога, него и од стране људи, и ми бисмо са стидом пожурили, да другима опростимо! Колико нехатних, увредљивих речи ми избегамо, на које се одговори ћутањем; колико јаросних погледа; колико неприличних покрета; па чак и недозвољених дела! И људи прелазе преко тога, не враћајући нам око за око, и зуб за зуб. А шта тек да кажемо о опраштању Божјем? За ово је недовољна свака људска реч. Реч боговска потребна је, да опише неизмериву дубину Божијег милосрђа и Божијег опраштања. Такву реч исказује нам данашње јеванђеље. Ко би други на небу и на земљи и могао исказати и описати оно што је у Богу, осим једнога Господа Исуса, превечнога Сина Божијега? *Нико не зна оца до син, и ако коме син хоће казати* (Мат. 11, 27). Безмерно праштање Божје Господ Исус изразио је причом о великом дужнику. За ову Му је дао повода апостол Петар, који Га је упитао, колико пута треба опростити увреде брату своје, да ли *до седам њуџа*? На ово је Господ одговорио знаменитом речју: *не велим њи до седам њуџа, него до седам њуџа седамдесет*. Упоредите и ова два исказа, и видећете разлику између човека и Бога. Петар је мислио, да је додирнуо врхунац милости, када је рекао *до седам њуџа*. Господ Исус одговара *до седам њуџа седамдесет*! И као да Му се учинила и та мера недовољна, Господ, да би јаснији био, испричао је следећу причу.

Царство је небеско као човек цар, који намисли, да се обрачуна са својим слугама. Небеско царство не да се речима исказати нити бојама описати; оно се само да уподобити донекле ономе што се догађа у овоме свету. Господ говори у причама зато, што је мучно друкчије изразити оно што није од овога света. Овај свет је помрачен и онакажен грехом, но он ипак није сасвим изгубио сличност са оним стварним светом. Овај свет није дупликат онога света далеко од тога него само бледа слика и сен онога. Отуда се и могу правити уподобљења између та два света, као између ствари и њене сенке.

Пожуримо се, браћо, да опростимо свима грехе и увреде, да би и нама Бог опростио безбројне грехе и увреде наше. Пожуримо се, док смрт није закуцала на врата и викнула: доцкан! Иза врата смрти нити ћемо ми моћи више опраштати, нити ће се нама опростити. Слава и хвала божанскоме Учитељу и Господу нашем Исусу Христу, заједно са Оцем и Духом Светим тројници једнобитној и неразделној, сада и навек, кроза све време и сву вечност. *Амин.*

КРОЗ ТАМНИЧКИ ПРОЗОР

Посилили се људи. Погордили се због дела руку својих: због својих радова, друмова, железница, пароброда, парних плугова, електричних машина, подземних и подводних и ваздушних машина, погордили се веома. И уздигли себе изнад Бога Свевишњега, и почели обожавати сами себе и своју културу, дела руку својих. Ај, браћо, нови Навукодоносори дигли нас изнад престола Божјега; нови Вавилонци опијени смрдљивим мирисом новог Вавилона. И Бог им узе памет. И полудеше. И поделише се. И ударише једни на друге. И пролише крв без мере и починише безакоње без броја. И баци их Свевишњи у прашумски мрак међу скотове, јер исповедаху да нису од Бога свевишњега, него род скотовски, зверски и мајмунски. И ево сада се хране храном зверском; пасу траву и нокти им расту као у звериња и птица. Докле, Господе? Докле се не понизе и не признају као цар Навукодоносор да Свевишњи влада царством људским и да га Он даје коме хоће. Браћо моја, нови вавилонци били су залудели и нас Србе и од Христа одвојили. Зато сад идемо са повезаном главом и привијеним ранама. Питање је за нас од животне важности: хоћемо ли и даље са Вавилоном или са Христом? Хоћемо ли са културом или са Богом и душом? Бирајмо, али пазимо да не изаберемо јучошње. Богу нашему слава на век. Амин.

* * *

Згрчен човек не гледа у небо него у земљу. Беше тако у оно време једна жена згрчена. Осамнаест пуних година глава њена беше спојена с коленима њеним, те могаше гледати само прашину земну, и црве у прашини, и удисати прашину и сваки смрад од земље. Сажали се на њу Христос и викну јој: *Жено ойрошћена си од болесџи своје и мейну на њу руке и одмах се исџрави и слављаше Боџа* (Лк. 13, 2).

Модерно тумачење: Од свих континената на овоме свету Европа највише представља згрчену жену. Од како се верске старешине европске, без знања и воље народа европских одделише од праве цркве Христове, која је на Истоку, од тада се европско човечанство почело све више и више згрчавати и главу к земљи спуштати. Двадесети век је најболеснији век у животу европског човечанства. Јер у том веку глава тога човечанства спустила се тако ниско да се спојила с коленима. Отуда је пред очима тога човечанства само земља, и први земаљски, и пред носом његовим смрадови земни. Говорити му о небу, то значи говорити му о оном што оно не може да види, јер је цело биће његово згрчено тако да може својим чулима да осети само оно што је доле, што је од земље, што је ниже од човека. Под тим углом згрчене жене мора се посматрати и ценити сав живот Европе за многа минула столећа. Под тим углом светлости коју види згрчена жена гледајући у земљу, развијала се наука, уметност, економија, политика и сав живот људски, приватни и друштвени, и опште човечански. Гледала се само земља и објашњавало се све земљом. Видела се само земља, и борило се само за земљу. Чула се само земља и сва нука људска управљала се према шуштању влажне земље. Осећао се само мирис трулежи земаљске, и тај мирис је, потпуно надвладао све благоухане мирисе небесне. Разум људски предао се испитивању онога што је око видело и ухо чуло и нос мирисао, тј. предао се земљи, јер је то био разум згрчене жене. Стотине апарата изумео је ум згрчене жене да испита земљу и оно што је у земљи. И

испитао је све биље и корење и црве велике и мале и најмање, и црве видљиве и невидљиве. Згрчена жена наоружала је своје очи са микроскопима и ситним наочарима да види баш сав црвињак земаљски. И све је видела, и све сазнала и небу и змљи објавила да и не постоји ништа осим црви, великих и малих, видљивих и невидљивих, мислећих и немислећих, и да је човек само један црв међу црвима и над црвима, управо један надцрв. Дотле је могла да види згрчена жена и не више. Да би више видела, морала би бити усправљена, са главом дигнутом к небу и са умом управљеним у виши свет. А тај виши свет није црвињак него вишњи Јерусалим, свјетоносно и лучезарно војинство Господње, састављено од прекрасне јерархије небесне од серафима и херувима и начала и власти, господства и силе, и архангела и ангела, и од безбројних и безбројних праведника и богоугодника. Сав тај вишњи Јерусалим, сав тај духовни свет изнад човека, згрчена жена не може да види. Она види само оно што је ниже од ње; никако оно што је више од ње. Због тога све што је мислила и саздала за последњих неколико векова смислила је и саздала на песку, на прашину, на земљи и благу што може да види и осети испод себе. Ко посматра у тој светлости развој европског човечанства од поделе цркве тај ће све разумети. Као што рибар из блатњаве реке мирише на блато, тако и сва култура европска, са науком њеном и философијом и уметношћу и религијом и васцелом културом сва мирише на блато, на земљу, на прашину; што згрчена жена једино може да види.

Христос је једини лекар од згрчености.

Узрок згрчености Европе јесте у гажења закона Божјег нарочито у непоштовању родитеља својих. Ништа Бог не кажњава тако страшно као грех деце према родитељима својим, јер то је грех према родитељу небесном. Зато је Господ од почетка благословио оне који поштују родитеље своје, свога оца и своју мајку, као символ самога Бога, а проклео оне који се ругају оцу своме, као што је био случај са Хамом, сином Нојевим, који се наруга оцу своме Ноју. *Пошћуј оца твојега и мајер твоју*, то је средина, срце свих заповести Божјих. Ко поштује земаљског родитеља свога, тај поштује и свог родитеља небеснога. На овој нижој школи заснива се она виша школа. Ко не поштује оца и мајку које види, како ће поштовати Бога Оца кога не види?

Почетак све згрчености европске јесте непоштовање родитеља ни телесних ни духовних. Од тада почиње расти грба на леђима њеним као у камиле, и од тада глава њена сљубљена са коленима њеним. Зато не види ништа што је небесно и не разуме ништа што је божанско. Она види и разуме само оно што је црв и црвињак.

Пазите се, браћо, и научите поштовати родитеље своје. То је сва заповест Божија стожер свих осталих заповести Божијих. Поштуј оца свога и матер своју да ти добро буде и да дуго поживиш на земљи. А ми још у смислу Јеванђеља додајемо и да наследиш царство Оца свог небесног, коме нема краја. Амин.

* * *

Свему има краја осим милости Божијој. То се открило у историји самовољног народа Израилског. И дубина морска даде се измерити али бол Божији за људима не може се измерити. То се показало у крвавом зноју, који је капао са чела Христова у врту Гетсиманском.

Бог чека, и чека. Шта Бог чека? Не чека Бог једнога човека који би показао пут народима и дао им спасоносне законе владања. То Бог не чека, јер то је већ било. Јавио се једном Месија, показао је пут и дао је закон. Другог не могу очекивати народи. Бог не чека дакле ни другог Месију, нити неког генијалног државника или војсковођу или мудраца. Све је то било, и све је то непотребно за будућност човечанства, за срећу рода човечијега.

Бог чека у наше време један народ. Не једног човека него један цео народ који би свим срцем предао се Господу и послужио Њему јединоме. Не чека Бог једног човека високог као Хималаји, да поведе и спасе човечанство. То нехришћани и будале чекају. Бог чека један народ који би се понизио пред Њим као мравињак пред човеком, да би тај народ послужио свима другим народима службом љубави; светлошћу истине и примером чистоте.

У наше време све је у збиру, у скупу, у друштву. Народи се угледају на народе. (?) је изневерила Бога па је изневерила и све народе. Гнушање свих народа на земљи од (?) не да се изнети ни описати. Ни најбезумнији неће за њом драговољно поћи.

Да ли је српски народ вољан задовољити Божје чекање? Свети пророк Исаија записао је своје виђење Бога небеснога *на њријесѿолу високу и издигнућу*, од кога чу глас: *кога ћу њаслаћѿи? и ко ће нам њоћѿи?* Тада се сам Исаија јави и рече: *Ево мене, њошљѿи мене.* (Ис. 6, 8).

Богу данас треба не један човек него један народ. И Бог опет ставља оно исто питање: *Кога ћу послати? И ко ће нам помоћѿи?*

Имаш ли смелости ти српски народе, да се одазовеш и попут великог Исаије рекнеш: *Ево мене, пошљѿи мене Господе?*

Ти би могао то да учиниш, једини ти измеђ свих народа, само ако би хтео, твоји крстати барјаци упућују те на то. Твоје крстоносне војводе упућују те на то. Твоја голготска прошлост упућује те на то. Све дубине твога страдања и све висине твојих визија гоне те на ту мисију. Сви твоји свецѿи и херојѿи, необични и изузетни од свих дугих, благосиљају те на тај пут. Твоја бојна поља и твоје милионе жртава у младићима и деци дају ти надахнуће за тај задатак. Смеш ли се дакле осмелити ти, најсмелији од свих народа, да се јавиш и рекнеш Господу: *Ево мене, пошљѿи мене?*

Благо теби ако се охрабриш то рећи и тога се прихватити. То би таман било у духу твоје целе прошлости која је сва у знаку Христа и слободе. А то народима земаљским и треба као хлеб, вода и ваздух. Тежак је то посао рећи ћеш? Но зар има неки народ међу народима Јафетовским који је више од тебе опробан у тешкоћама?

Та мисија је за велики народ и за малени, рећи ћеш? Не говори тако. Јер су баш велики народи и покварили све, замрсили све, отпали од Христа и оскорбили све остале народе на свету. Не могу они као раслабљени послужити примером здравља никоме. Нама је више него икоме потребан пример здравља и дах правог живота и светлост вечне истине. Јер су пука слутња, без здравља, без правог живота, без светлости, без истине, без визије неба и без љубави. А у свему осталоме и богати. Но све њихово богатство је (нечитак текст).

Али и ми смо нагрижени од исте болести; како ћемо, дакле, показати пример здравља и духовне једрине? На то вам се може лако одговорити: заиста

нагрижени сте и ви Срби; али оно што је код њих болест плућа и срца и мозга, то је код вас болест коже. Вратите се својим духовним бањама и бићете излечени. Једна ти је бања, и најсветија Хиландар, друга Студеница, па Жича, па Сопоћани и Грачаница, па Дечани и Свети Наум и тако редом, десетина за десетином и стотине за стотином. А прости хришћански народ, сељачки и раднички, жива ти је духовна бања, од које тешко се може наћи боља. Па твоја Светосавска народна црква. Окупај се три пут, па ћеш бити здрав: прво у својој херојској и мученичкој историји, од које ти стоје још усправно као сведочанство задужбине твојих великих ђедова и прађедова; друго у своме простом али храбрине и побожном народу, и треће у твојој чудесној народној Цркви. И бићеш сасвим здрав. Тада можеш са страхом и трепетом поклонити се свевишњем Господу Богу и са рабским смирењем рећи: Ево мене, Господе, пошаљи мене! Нека би те подржали у мудрости, сили и слози Пресвета Богородица и твоје Крсне славе. Амин.

* * *

Не бојте се, ја њобиједих свијет! Рекао је Господ Исус Христос. Побелилац сатане, греха и смрти. Тако је рекао Он својим апостолима, љубећим. И још им је по васкрсу рекао: *И ево ја сам с вама до скончанија времена.*

Запамтите, браћо, ове две речи Христове: Ја победих и ја сам са вама до краја. У историји свих народа и племена на земљи не памти се да се икад ико усудио рећи такве речи. Јер су те речи не као обичне речи него као стожери око којих се окреће живот целог човечанства.

Ја победих, ја сам с вама! Чујте ову реч, Срби и понављајете је сваки дан себи и деци својој, и урежите их у срца своја, и испишите их на домовима својим. Гле све жеље ваше, најбоље, најузвишеније и најтрајније, садрже се у тим речима. Јер кога бисте ви волели више него онога ко је победио смрт и сатану и грех? И кога бисте ви желели да буде с вама нераздвојно у овоме веку, и у смрти и после срти него Њега, баш Њега. Победиоца свих зала, свих страхота и свих немоћи?

Бити хришћанин значи примити к срцу ове две речи спаса Христа и према њима се управљати. Бити хришћанин значи бити победилац свих зала кроз Христа Победиоца. И најзад, бити хришћанин значи, знати и осећати присуство живог и победоноснога Христа сваки дан и сваки час. То значи бити хришћанин: ја победих; Ја сам с вама!

Ако је Христос победилац с нама, Он је с нама и у весељу и у муци да не клонемо и не предамо се печали и очајању, како је мудри српски народ и рекао: У добру се не понеси а у злу се не поништи. Јер је Христос Победилац наш домаћин на сваком весељу и наш војвода у свакој муци. Да на не победе ни страсти ни људи. Да будемо војници непобедивог војводе, слични Њему у светлости и правди и чистоћи и смерности и љубави. У томе је смисао живота хришћанскога.

Ово је могао знати и старозаветни избрани народ Божји, а још више новозаветни крштени народ. Али као што Јевреји изневерише Јехову, Господа Сведржитеља и одоше за паганским идолима, врачаријама и гатарима, тако и многи крштени народи изневерише Христа Бога ваплоћеног и од Дјеве рођенога, и одоше за сенкама и ништаријама и аветима и фантазијама.

Треба дакле изнова почети са народом који ће слушати Бога. Да ли су Срби тај народ? Сва њихова прошлост објављује то и потврђује то. Заиста после свога првога распећа српски народ доживљује час васкрсење час опет рапеће и опет распеће и распеће. Зашто? Зато што кад га Бог васкрсне не живи као син него као роб; не влада се као хришћанин него као паганин; не понаша се као син светлости него као синови таме.

Ковач понекад одбаци од прве гвожђе које му се не покаже подесно. Узима пак неко гвожђе и два пут и три пут у рад, баца у огањ и поново кује, да би од њега исковао нешто добро. Срби не спадају у ону прву врсту него у ову другу. Није их Бог одбацио после првог жарења него их је бацао у ватру много пута, да би од њега исковао нешто корисно и славно.

Шта чекате Срби? Хоћете ли да будете бачени у старо зарђало гвожђе, као што су многи народи већ бачени, или ћеш се једном од огња страдања освестити и засијати као народ Бога живога? Хтели оно или ово Бог ће учинити од вас оно што Он хоће по жељи великих христољубивих предака ваших. То јест бацаће вас у пећ огњену и у потоп и под туђински мач, и у тунел мрака и невиђења, и у бездане безбоштва и злочина, докле се год не освеститиш и не повратиш к Богу и к себи. Зар се не стидите, и зар сте баш сасвим изгубили стид? Пет стотина година Бог вас је бацао у огањ и стављао на свој наковањ, да би варнице из тебе излетале по целој свету, и на крају крајева, чим ти је Господ дао ослобођење, што се ти појмио као одуларење, ти си се показао као сирово гвожђе а не челик. Да ли се стидиш? Да је Бог пола хиљаде година дресирао дивље звери, зар се не би показали бољи од тебе? Зато ти говоримо: покај се, освести се, отрезни се, сузи се, стесни се, напрегни се, поклони се, окади се, освести се, запечали се, да би био народ Божји и да би ти Бог био родитељ и путеводитељ. Амин.